

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Model) ของพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
2. การตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
3. การตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่ม โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษางานวิจัยต่างๆของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี
2. คัดเลือกตัวแปรที่มีทฤษฎีสนับสนุน และให้นิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัดค่าได้
3. พิจารณาสัมพันธระหว่างตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีแล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
4. เสนอโมเดลที่สมบูรณ์ซึ่งพัฒนาขึ้นเป็น โมเดลสมมติฐานการวิจัยดังภาพที่ 3 (หน้า 7)

การตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี จำนวน 13,857 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี จำนวน 800 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ลินเดอแมน และคณะ (Lindeman et al., 1980, p. 163 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 54) และ ไวซ์ (Weiss, 1972 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 54) ได้ให้กฎง่าย ๆ ของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างว่า อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะไม่น้อยกว่า 20 ต่อ 1 ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 16 ตัวแปร ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่ควรน้อยกว่า 320 ในการวิจัยครั้งนี้ได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีกเท่าตัวเพื่อใช้ในการตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่ม และเพื่อให้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีความคลาดเคลื่อนน้อยลงในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 800 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 สุ่มรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ตามขนาดโรงเรียนที่จัดแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ 4 ระดับ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก โดยสุ่มอย่างง่ายมาขนาดละ 2 โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน สุ่มได้ โรงเรียนหนองรีมิ่งกลสุขสวัสดิ์ และโรงเรียนหนองใหญ่ศิริรวิวาทวิทยา

โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน สุ่มได้ โรงเรียนพานทองสาธิตอุปถัมภ์ และโรงเรียนแสนสุข

โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คน สุ่มได้ โรงเรียนบ้านบึง“อุตสาหกรรมนุเคราะห์” และโรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป สุ่มได้ โรงเรียนชลราษฎรอำรุง และโรงเรียนพนัสพิทยาคาร

- 2.2 จากโรงเรียนที่สุ่มได้ จำนวน 8 โรงเรียน สุ่มนักเรียนตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นปี โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายให้ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 800 คน

- 2.3 จากนักเรียนที่สุ่มได้จำนวน 800 คน สุ่มนักเรียนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยจำแนกตาม เพศ ระดับชั้นปี ออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 400 คน กลุ่มแรกใช้ตรวจสอบโมเดล

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ส่วนกลุ่มที่สองใช้ตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่ม

รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ชื่อโรงเรียน	ประชากร (คน)			รวม	กลุ่มตัวอย่าง (คน)			รวม
	ม.4	ม.5	ม.6		ม.4	ม.5	ม.6	
1. ชลราษฎรอำรุง	639	600	634	1,873	86	86	88	260
2. พนัสพิทยาคาร	396	390	419	1,205	64	65	68	197
3. โพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร	322	297	258	877	50	50	46	146
4. บ้านบึง“อุตสาหกรรมนุเคราะห์”	147	161	139	447	29	31	30	90
5. พานทองสถาขานุพัฒน์	63	77	76	216	14	15	15	44
6. แสนสุข	81	39	53	173	14	11	10	35
7. หนองรีมมงคลสุขสวัสดิ์	23	20	12	55	5	4	4	13
8. หนองใหญ่ศิริรวิวาทวิทยา	27	31	24	82	5	5	5	15
รวม (คน)	1,698	1,615	1,615	4,928	267	267	266	800

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร ดังนี้

1. ตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัวแปร ได้แก่

1.1 พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ยาเสพติด และพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ของมีคม

1.2 ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านเพศสัมพันธ์ ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ยาเสพติด และความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ของมีคม

1.3 การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคเอดส์ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ การรับรู้

ประโยชน์ของพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

2. ตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่

2.1 เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือเจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านเพศสัมพันธ์ เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ยาเสพติด และเจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ของมีคม

2.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน การคล้อยตามครอบครัว และการคล้อยตามสื่อต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 6 ตอน คือ แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี รายละเอียดของเครื่องมือมีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี จำนวนพี่น้องที่พักในปัจจุบัน ค่าใช้จ่ายส่วนตัว เป็นต้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์

แบบสอบถามการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการรับรู้ของบุคคลของ สุธีรา เมื่อนาโพธิ์ (2541) และ ศกถวรรณ เคนตะสุมาตร์ (2539) มาปรับปรุงแก้ไขโดยประยุกต์ตามแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของ เบกเกอร์ (Becker, 1974) และแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถแห่งตนของ แบนดูรา (Bandura, 1977) เป็นข้อความที่ครอบคลุมคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ

ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคเอดส์ จำนวน 9 ข้อ

ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ จำนวน 9 ข้อ

ด้านการรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 8 ข้อ

ด้านความสามารถแห่งตนในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 10 ข้อ

การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะข้อความของการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์ ให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นในระดับใด ลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

โดยให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก มีข้อความทั้งทางด้านบวกและด้านลบ โดยเป็นข้อความทางบวกจำนวน 34 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 4 และ 11 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อเลือก	การให้คะแนน	
	ทางบวก	ทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยใช้ค่าของคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ตั้งแต่ระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยสุด โดยถือว่านักเรียนมีคะแนนมากจะมีการรับรู้ที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์

ตอนที่ 3 ข้อมูลการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของ สุทธิมา ตระกูลสุข (2541) และ ศกวรรณ เคนตะสุมาตร์ (2539) มาปรับปรุงแก้ไขโดยประยุกต์ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ ไอเซน (Ajzen, 1991) เป็นข้อความที่ครอบคลุมคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

การคล้อยตามกลุ่มเพื่อน จำนวน 5 ข้อ

การคล้อยตามครอบครัว จำนวน 4 ข้อ

การคล้อยตามสื่อต่าง ๆ จำนวน 4 ข้อ

การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะข้อความของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ให้นักเรียนพิจารณาว่า ข้อความนั้น ตรงกับการปฏิบัติตามความเป็นจริงของนักเรียนมากน้อยในระดับใด

ลักษณะคำตอบเป็นมาตรฐานประมาณค่า 3 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติ (ตาม) ทุกครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นทุกครั้ง กล่าวคือในจำนวน 5 ครั้ง ปฏิบัติ 5 ครั้ง หรือ 100 %

ปฏิบัติ (ตาม) บางครั้ง หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นเป็นครั้งคราว ไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือในจำนวน 5 ครั้ง ปฏิบัติ 2-4 ครั้ง หรือ 20-80 %

ไม่ปฏิบัติ (ตาม) หมายถึง นักเรียนปฏิบัติตามข้อความนั้นบ้างหรือไม่ปฏิบัติตาม
กล่าวคือในจำนวน 5 ครั้ง ปฏิบัติ 0-1 ครั้ง หรือ 0-10 %

โดยให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก มีข้อความทั้งทางด้านบวกและด้านลบ โดยเป็น
ข้อความทางบวกจำนวน 7 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1, 2, 3, 5, 8, 9 มีเกณฑ์
การให้คะแนนดังนี้

ข้อเลือก	การให้คะแนน	
	ทางบวก	ทางลบ
ปฏิบัติ (ตาม) ทุกครั้ง	3	1
ปฏิบัติ (ตาม) บางครั้ง	2	2
ไม่ปฏิบัติ (ตาม)	1	3

การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยใช้ค่าของ
คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ตั้งแต่ระดับมาก ปานกลาง น้อย โดยถือว่านักเรียนมีคะแนนมากจะมี
การคล้อยตามกลุ่ม (ในทางที่ถูกต้อง) มาก

ตอนที่ 4 เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำ
แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ของ พรสุข หุ่นนิรันดร์ (2540) และแบบวัดทัศนคติต่อ
การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของ ศกถวรรณ เกนตะสมมาตร (2539) มาปรับปรุงแก้ไขโดยเป็น
ข้อความที่ครอบคลุมคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ 10 ข้อ

เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ยาเสพติด 2 ข้อ

เจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ของมีคม 2 ข้อ

การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะข้อความของเจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ให้นักเรียนพิจารณา
ว่าข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ลักษณะคำตอบเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก
มีข้อความทั้งทางด้านบวกและด้านลบ โดยเป็นข้อความทางบวกจำนวน 10 ข้อ และข้อความทางลบ
จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 2, 4, 6 และ 9 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อเลือก	การให้คะแนน	
	ทางบวก	ทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การแปลผลคะแนนของแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี โดยใช้ค่าของคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ตั้งแต่ระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยสุด โดยถือว่านักเรียนมีคะแนนมาก จะมีเจตคติที่ดีมากต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

ตอนที่ 5 ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

แบบสอบถามความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบวัดความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของ สุธีรา เมืองนาโพธิ์ (2541) และ สุทธิมา ตระกูลสุ (2541) มาปรับปรุงแก้ไข เป็นข้อความที่ครอบคลุมคุณลักษณะ 3 ด้าน

คือ

ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านพฤติกรรมเพศสัมพันธ์

จำนวน 8 ข้อ

ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านพฤติกรรมการใช้

ยาเสพติด จำนวน 2 ข้อ

ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ของมีคม

จำนวน 2 ข้อ

การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะข้อความของความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

ให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับระดับความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก

มีข้อความทั้งทางด้านบวกและด้านลบ โดยเป็นข้อความทางบวกจำนวน 11 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 3 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ข้อเลือก	การให้คะแนน	
	ทางบวก	ทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี โดยใช้ค่าของคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ตั้งแต่ระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยสุด โดยถือว่านักเรียนมีคะแนนมากจะมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีมาก

ตอนที่ 6 พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบแบบวัดพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์ของ เรวดี อิ่มเอิบ (2543) มาปรับปรุงแก้ไขและสร้างเพิ่มเติมโดยประยุกต์ตามแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของ เบกเกอร์ (Becker, 1974) และ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ ไอเซน (Ajzen, 1991) เป็นข้อความที่ครอบคลุมคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ

พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านพฤติกรรมเพศสัมพันธ์ จำนวน 11 ข้อ

พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด จำนวน 2 ข้อ

พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีด้านการใช้ของมีคม จำนวน 3 ข้อ

มีลักษณะคำตอบเป็นเป็นมาตรฐานค่า 6 ระดับ ดังนี้

การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะข้อความของพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติตนในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ลักษณะคำตอบเป็นมาตรฐานค่า 6 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง ปฏิบัติตามข้อความนั้นทุกครั้ง กล่าวคือ ในจำนวน 10 ครั้ง ปฏิบัติ 10 ครั้ง หรือ 100 %

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นประจำ กล่าวคือ ในจำนวน 10 ครั้ง ปฏิบัติ 8-9 ครั้ง หรือ 80-90 %

ปฏิบัติค่อนข้างบ่อยครั้ง หมายถึง ปฏิบัติตามข้อความนั้น ในจำนวน 10 ครั้ง ปฏิบัติ 6-7 ครั้ง หรือ 60-70 %

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นครั้งคราว ไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือ ในจำนวน 10 ครั้ง ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง หรือ 40-50 %

ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หมายถึง ปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นครั้งคราว ไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือในจำนวน 10 ครั้ง ปฏิบัติ 1-3 ครั้ง หรือ 10-30 %

ไม่เคยปฏิบัติ หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย หรือ 0 %

โดยให้เลือกรับเพียง 1 ตัวเลือก มีข้อความทั้งทางด้านบวกและด้านลบ โดยเป็น ข้อความทางลบจำนวน 14 ข้อ และข้อความทางบวกจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 6 และ 14 มีเกณฑ์ การให้คะแนนดังนี้

ข้อเลือก	การให้คะแนน	
	ทางบวก	ทางลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง	6	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	5	2
ปฏิบัติค่อนข้างบ่อยครั้ง	4	3
ปฏิบัติบางครั้ง	3	4
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	2	5
ไม่เคยปฏิบัติ	1	6

การแปลผลคะแนนของแบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี โดยใช้ค่า ของคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ ตั้งแต่ระดับมากที่สุดถึงระดับน้อยสุด โดยถือว่านักเรียนมีคะแนนมาก จะมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมมากในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ความตรง (validity) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้นมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างข้อความแต่ละข้อกับนิยามของตัวแปรที่มุ่งวัด เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีดังต่อไปนี้

1.1 รศ.ดร. ระพีพันธ์ ฉายวิมล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2 ดร. เขมรดี มาสิงบุญ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.3 นายแพทย์วิโชติ เวชกิจวานิชย์ อายุรแพทย์โรงพยาบาลเอกชล จังหวัดชลบุรี

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินข้อความในแบบสอบถามเป็นรายข้อ รวมทั้งตรวจสอบความชัดเจนของ ภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหาแล้วนำผลการประเมินมารวมทั้งฉบับเป็นค่าความตรง เชิงเนื้อหา ใช้เกณฑ์กำหนดคะแนนดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

บันทึกผลพิจารณาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละข้อแล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.5 หรือมากกว่า ซึ่งแสดงว่าข้อความนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา ส่วนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีน้อยกว่า 0.5 จะถูกตัดออก

2. ความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (Try Out) ที่มีคุณสมบัติที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนชลบุรีสุขบท จำนวน 50 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามและแบบวัด

แบบสอบถาม	ค่าความเที่ยง
แบบสอบถามการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับโรคเอดส์	0.88
แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.70
แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี	0.81
แบบสอบถามความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี	0.84
แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี	0.89

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสิทธิของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามและเคารพในความเป็นบุคคล ดังนั้นสิทธิในการตอบแบบสอบถามจึงเป็นการตัดสินใจของนักเรียนที่จะเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มผู้ตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับการวิจัยครั้งนี้จะถือเป็นความลับโดยจะไม่มีการบันทึกชื่อจริงนามสกุลจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือทางโรงเรียนในการเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดหมายวันเวลาในการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลและข้อมูลสิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัยให้นักเรียนทราบ และอธิบายวิธีการทำแบบสอบถามชุดต่าง ๆ ก่อนที่นักเรียนจะลงมือทำ
4. เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด และทำการลงรหัสข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง การแจกแจงของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรแต่ละตัวที่ใช้ในการศึกษา โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows
2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล และใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows
3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแต่ละตัวด้วยโปรแกรม LISREL 8.5 โดยวิเคราะห์เพื่อให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ (Factor Scores Regression) ของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวของตัวแปรแฝง นำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเกลองค์ประกอบที่ได้ใหม่นี้ไปวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีต่อไป
4. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีโลดส์สูงสุด (Maximum Likelihood Estimates = ML) ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย

4.1 ค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลเป็นภาพรวมทั้งโมเดล มี 6 ประเภท ดังนี้ (เสรี ชัดแจ้ง และ สุชาดา กรเพชรปานิ, 2546, หน้า 1-23)

4.1.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าเป็นศูนย์ ค่าไค-สแควร์มีค่าต่ำ ยิ่งมีค่าใกล้ศูนย์มากเท่าไรหรือค่าใกล้เคียงกับจำนวนองศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom) แสดงว่าโมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness-of-Fit Index = GFI) เป็นดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ยังไม่ได้ปรับแก้ มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าดัชนีที่มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index = AGFI) คือค่าดัชนี GFI ที่ปรับแก้แล้วโดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ค่าดัชนี AGFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าดัชนีที่มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.4 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit index = CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.5 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual = Standardized RMR) เป็นค่าบอกความคลาดเคลื่อนของโมเดลมีค่าต่ำกว่า 0.08 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1.6 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Squared of Error Approximation = RMSEA) ค่า RMSEA มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ค่าที่ต่ำกว่า 0.06 แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2 การวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) ในการตรวจสอบความตรงของโมเดลอิสระ ใช้การวิเคราะห์เศษเหลือควบคู่กันไปกับดัชนีตัวอื่น ๆ ดังนี้

4.2.1 เมทริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความสอดคล้อง (Fitted Residual Matrix) หมายถึง เมทริกซ์ที่เป็นผลต่างของเมทริกซ์ S และ Sigma ประกอบไปด้วยค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าต่ำกว่า 2.00 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2.2 คิวพล็อต (Q-Plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Normal Quantiles) เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นแนวทแยงมุมซึ่งเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ แสดงว่า โมเดลทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.3 ดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) ดัชนีนี้มีประโยชน์มากในการปรับโมเดล ดัชนีดัดแปรโมเดลเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ช่วยในการปรับโมเดลให้ดีขึ้น

การตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่มโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่มของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพฤติกรรมป้องกัน การติดเชื้อเอชไอวี ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำโมเดลสุดท้ายที่ได้จากการปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากที่สุดไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอีกชุดหนึ่ง (ข้อมูลนักเรียน 400 คน ที่เตรียมไว้แล้ว) เพื่อให้แน่ใจว่าโมเดลที่ได้เป็นโมเดลที่ดีที่สุด (Best Model) โดยใช้ค่าสถิติที่กล่าวมาแล้วข้างต้น